

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Evaluering af grønne regnskaber

En undersøgelse af de grønne regnskabers
effekt og vurdering af fremtidige
muligheder for miljørapportering

2014

Titel:

Evaluering af grønne regnskaber

Redaktion:

Carsten Ellegaard, COWI
Nis Vilhelm Benn, COWI
Meta Reimer Brødsted, COWI

Udgiver:

Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K
www.mst.dk

År:

2014

ISBN nr.

978-87-93178-65-6

Ansvarsfraskrivelse:

Miljøstyrelsen vil, når lejligheden gives, offentliggøre rapporter og indlæg vedrørende forsknings- og udviklingsprojekter inden for miljøsektoren, finansieret af Miljøstyrelsens undersøgelsesbevilling. Det skal bemærkes, at en sådan offentliggørelse ikke nødvendigvis betyder, at det pågældende indlæg giver udtryk for Miljøstyrelsens synspunkter. Offentliggørelsen betyder imidlertid, at Miljøstyrelsen finder, at indholdet udgør et væsentligt indlæg i debatten om kring den danske miljøpolitik.

Må citeres med kildeangivelse.

Indhold

Forord	4
Sammenfatning	5
Summary and Conclusion	6
1. Indledning	7
1.1 Om de grønne regnskaber	7
1.2 Grønne regnskabers erhvervsmæssige kontekst	8
1.3 Evalueringens formål.....	9
1.4 Evalueringens metode og proces.....	10
2. Brugen af grønne regnskaber	12
2.1 Virksomheders brug af grønne regnskaber.....	12
2.1.1 Intern brug af grønne regnskaber i virksomheder	14
2.1.2 Ekstern brug af grønne regnskaber.....	15
2.1.3 Den administrative byrde.....	17
2.1.4 Brugervenligheden af den digitale indberetning.....	18
2.1.5 Mere miljø for pengene.....	19
2.2 Offentlighedens brug af grønne regnskaber.....	20
2.3 Myndighedernes brug af det grønne regnskab ved tilsyn og miljøgodkendelser.....	21
3. Effekter af at fjerne rapporteringspligt for bilag 2-virksomheder	22
3.1 Miljøeffekt.....	22
3.2 Økonomisk effekt.....	23
3.3 Mere miljø for pengene for bilag 2-virksomheder.....	23
4. Ønsker til fremtidig miljørapportering	25
5. anbefaling/Konklusion	27
Bilag 1: Data fra elektronisk spørgeskema	28
Bilag 2: Interviewliste	29
Bilag 3: Udsendt spørgeskema	31
Bilag 4: Guidelines for åbne interviews med interessenter	39

Forord

Folketinget vedtog i marts 2009 en lov om ændring af miljøbeskyttelsesloven med henblik på udarbejdelse af et grønt regnskab. Formålet med lovændringen er at forenkle og modernisere det grønne regnskab, samtidig med at virksomhederne fastholder fokus på deres miljøindsats.

I forbindelse med lovforslagsforhandlingerne lovede miljøministeren, at der blev lavet en evaluering af de grønne regnskaber med det indhold, som de får efter udmøntningen af Lovforslag L89 med henblik på, at Folketinget senest et år efter at evalueringen er afsluttet modtager en redegørelse herfor i 2016.

Som resultat af ovenstående har Miljøstyrelsen udbudt indeværende evaluering, som er gennemført af COWI A/S. Evalueringen undersøger nytteværdien af de grønne regnskaber for såvel virksomheder som den række af brugere, der er målgruppe for de grønne regnskaber. Evalueringen af de grønne regnskaber er afdækket gennem interviews af brugere og interessenter af grønne regnskaber, samt en spørgeskemaundersøgelse blandt en række virksomheder.

Miljøstyrelsen vil gerne takke de virksomheder, myndigheder og andre interessenter, som har bidraget til arbejdet med evalueringen, og som har stillet sig til rådighed ved interview m.v.

I forbindelse med projektets gennemførelse har der været nedsat en følgegruppe, der løbende har været involveret i evalueringen. Følgegruppen har bestået af følgende personer:

Tina Sternest, Dansk Industri
Jens Peter Mortensen, Danmarks Naturfredningsforening
Henrik Borg Kristensen, Landbrug & Fødevarer
Henning I. Hansen, Kommunernes Landsforening
Cecilie Sandvik Clausen, Miljøstyrelsen
Ulla Ringbæk, Miljøstyrelsen

Evalueringen og udarbejdelsen af nærværende rapport er gennemført af Nis Benn, Meta Reimer Brødsted, Lise Lyngfelt Molander, Lars Wilkinson og Carsten Ellegaard (projektleder), som alle er fra COWI.

Sammenfatning

Denne evaluering har haft to fokusområder:

1. At afklare om de grønne regnskaber er tidssvarende og nyttige i forhold til deres to formål:
 - a. Give offentligheden adgang til miljøinformation
 - b. Inspirere virksomhederne til at arbejde aktivt med deres miljøforhold.
2. At undersøge effekterne af grønne regnskaber, herunder effekterne af at fjerne regnskabspligten for bilag 2-virksomheder.

Rapportens konklusion

Evalueringen peger på, at de grønne regnskaber har haft en positiv miljøeffekt op gennem 90'erne og 00'erne. Evalueringen viser imidlertid også, at disse forurenende virksomheder er omfattet af anden miljøregulering, der overlapper med grønne regnskaber og at det grønne regnskab i dag ikke længere giver en merværdi, der står i et fornuftigt forhold til den administrative byrde, som det også er at udarbejde et grønt regnskab.

Det vurderes, at en fjernelse af den grønne regnskabspligt ikke forventes at få en negativ effekt på miljøet, og at det vil mindske den administrative byrde, selvom PRTR data fortsat skal indberettes for nogle virksomheder

Nøgleobservationer i evalueringen:

- De interviewede virksomheder har fokus på miljøforhold.
- Offentligheden har ingen eller kun meget lille interesse i og/eller efterspørgsel efter de grønne regnskaber.
- Ændringer i regnskabspligt (2010) for bilag 2-virksomheder havde ingen eller kun en meget lille negativ miljømæssig effekt.
- En meget stor andel af bilag 1-virksomhederne vil fortsætte indsamling af miljødata, selv om pligten til grønne regnskaber gøres frivillig. Dels fordi det giver værdi for virksomheden, og dels fordi det er påkrævet af anden lovgivning og fordi de fortsat skal have en miljøgodkendelse.
- Fjernelse af kravet om at udarbejde grønne regnskaber vil reducere de administrative byrder for virksomheder, men også for myndigheder vil det kunne frigøre ressourcer.

I løbet af undersøgelsen er der kommet ideer og ønsker til fremtidens miljørapportering. Der er tale om skitser til modeller og koncepter, som der bør arbejdes videre med i de rette fora. Dette drejer sig primært om muligheder for frivillighed i rapportering og bedre udnyttelse af eksisterende miljødata.

Summary and Conclusion

This evaluation has had two focus areas:

1. To clarify whether green accounts are current and useful in relation to their two purposes:
 - a. Provide the public with environmental information
 - b. Encourage enterprises to work actively with environmental aspects of their activities.
2. To investigate the effects of green accounts, including the effects of removing the duty to prepare accounts for Annex 2 enterprises.

Conclusion of the report

The evaluation indicates that green accounts have had a positive environmental effect throughout the 1990s and 2000s. However, the evaluation also shows that these polluting enterprises are subject to other environmental regulation which overlaps green accounts and that, today, green accounts no longer provide reasonable added value in relation to the administrative burden of preparing such green accounts.

It has been assessed that removing the duty to prepare green accounts is not likely to have a negative effect on the environment and that it will reduce the administrative burden, even though European Pollutant Release and Transfer Register data must still be submitted by some enterprises.

Key observations in the evaluation:

- The enterprises interviewed have focus on the environmental aspects of their activities.
- The public has no or very little interest in and/or demand for green accounts.
- Changes in the duty to prepare green accounts (2010) for Annex 2 enterprises had no, or only very little, negative environmental effects.
- A very large percentage of Annex 1 enterprises will continue to collect environmental data, even if the duty to prepare green accounts is made voluntary. A very large percentage of Annex 1 enterprises will continue to collect environmental data, even if the duty to prepare green accounts is made voluntary. This is partly because collecting data has value for the enterprise, partly because it is required by other legislation, and partly because enterprises still need an environmental approval.
- Removal of the requirement to prepare green accounts will reduce the administrative burden for enterprises, and it will free up resources for the authorities.

Ideas and wishes for future environmental reporting came up during the study. These included outlines of models and concepts which should be further developed in the right form. They were primarily options for voluntary reporting and better utilisation of existing environmental data.

1. Indledning

1.1 Om de grønne regnskaber

De grønne regnskaber har et todelt formål:

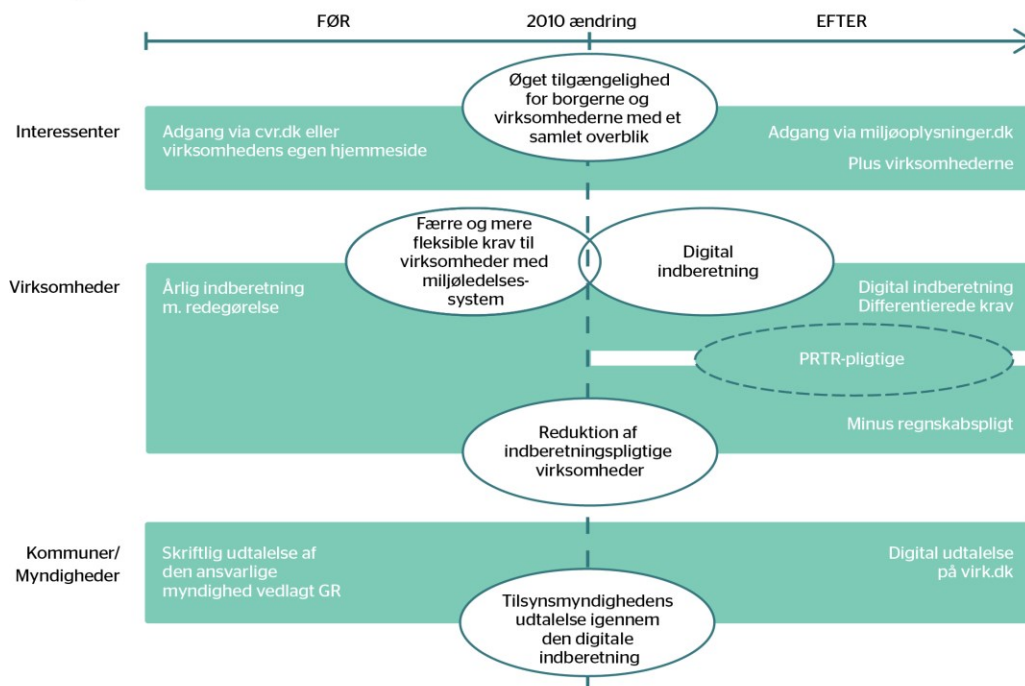
1. Give offentligheden adgang til miljøinformation
2. Inspirere virksomhederne til at arbejde aktivt med deres miljøforhold

I forbindelse med de første regler om grønne regnskaber fra 1996 blev det lagt til grund, at regnskabspligten skulle gælde for virksomheder, der på grund af deres størrelse og miljømæssige påvirkning af det ydre miljø kunne betegnes som "større og miljøtunge"¹.

Med bekendtgørelse nr. 210 af 3. marts 2010 om visse virksomheders afgivelse af miljøoplysninger blev der lagt vægt på, at de grønne regnskaber skulle være mere synlige og tilgængelige for offentligheden. Dette blev imødekommet med portalen miljøoplysninger.dk. Desuden blev der indført færre og mere fleksible krav til virksomheder med et miljøledelsessystem og generelt færre krav til miljøredegørelsen. Samtidigt blev der indført et elektronisk indberetningssystem (via www.virk.dk), og PRTR-data trækkes nu fra de indberettede grønne regnskaber. Bekendtgørelsen fra 2010 medførte desuden en fritagelse af regnskabspligten for virksomheder på det daværende bilag 2 i godkendelsesbekendtgørelsen (herefter: *bilag 2-virksomheder*). Miljøstyrelsen har vurderet, at alle forklingerne har medført en samlet besparelse for virksomheder på knap 30 mio. kr. om året. Figur 1 nedenfor sammenfatter ændringerne og deres betydning.²

¹ Se gældende lovgrundlag <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=123973>

² Miljøstyrelsen, hentet januar 2014, *Om Grønne Regnskaber*, URL:
<http://www3.mst.dk/Miljooplysninger/PrtrPublicering/OmGroenneRegnskaber>

FIGUR 1
OVERSIGT OVER ÆNDRINGERNE I 2010³

Denne evaluering undersøger flere af de ændringer, der blev foretaget i 2010. I kapitel 2 ser vi på effekterne for offentligheden, de regnskabspligtige virksomheder og deres tilsynsmyndigheder. I kapitel 3 ser vi på effekten af, at regnskabspligten blev fjernet for bilag 2-virksomhederne.

1.2 Grønne regnskabers erhvervs-mæssige kontekst

Danske virksomheder er i vid udstrækning omfattet af lovgivning og krav om miljøforhold, såsom affaldshåndtering, grænseværdier for emissioner mv. Flere virksomheder og tilsynsmyndigheder ser overlapp på en række områder. Figur 2 nedenfor viser, hvordan grønne regnskaber overlapper med anden lovgivning og andre fora for fokusering og afrapportering på miljøområdet. Illustrationen giver også et billede af risikoen for dobbeltarbejde og unødvendigt administrativt arbejde – også kaldet administrative byrder.

³ Miljøstyrelsen, hentet januar 2014, *Om Grønne Regnskaber*, URL:

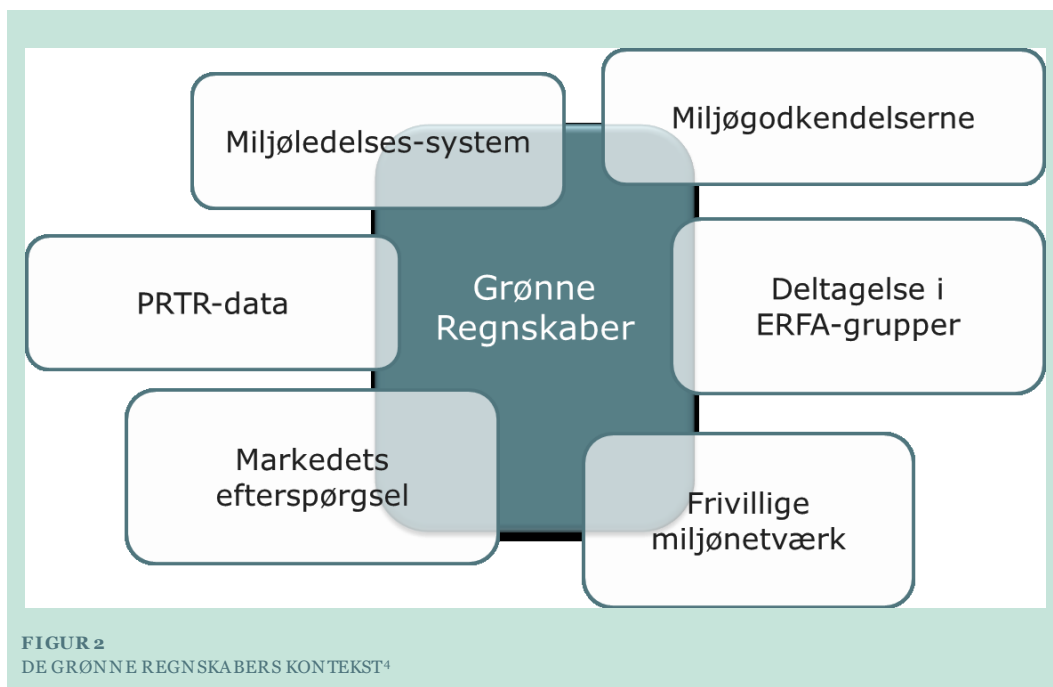
<http://www3.mst.dk/Miljoeplysninger/PrtrPublicering/OmGroenneRegnskaber>

Retsinformation, hentet januar 2014, *Lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse*, URL:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=123973>

Miljøstyrelsen, hentet januar 2014, *Vejledning for tilsynsmyndigheden*, URL:

<http://www2.mst.dk/GRwiki/VejledningGR.Tilsynsmyndighed-Vejledning.ashx>

Ved implementering af PRTR-forordningen forpligter Danmark sig til at indberette emissioner og affaldsdata fra en række danske virksomheder. Indberetningen fra virksomhederne sker i dag ofte igennem det grønne regnskab. PRTR-data trækkes dermed fra virksomhedernes grønne regnskaber, så de ikke er tvunget til dobbeltrapportering i den sammenhæng. Knap en fjerdedel af de grønne regnskaber bruges i PRTR.⁵

I fremtiden forventes det derudover at blive et BAT⁶-krav at have miljøledelse. Dermed vil alle IED-virksomheder på et tidspunkt skulle have miljøledelse. 85 procent af de grønne regnskaber er lavet af IED-virksomheder.⁷

1.3 Evalueringens formål

I forbindelse med ændringerne af de grønne regnskaber i 2010 blev det besluttet, at ordningen med de grønne regnskaber skulle evalueres, og at Ministeren skulle forelægge en evaluering for Folketinget. Miljøstyrelsen har besluttet at gennemføre en kvalitativ evaluering, og COWI er valgt til denne opgave.

Formålet med evalueringen er at undersøge, om brugen af grønne regnskaber fortsat er nyttig, herunder hvad effekten er af grønne regnskaber og om en anden fremtidig miljørapportering bør overvejes.

Dette afdækkes og uddybes i evalueringen som:

1. Giver et billede af virksomheders brug af grønne regnskaber, herunder hvordan de oplever den digitale indberetning

⁴ ERFA-gruppe: Mindre gruppe af personer, der regelmæssigt mødes med henblik på vidensdeling indenfor et fælles interesseområde.

⁵ Miljøstyrelsen og Miljøstyrelsen, hentet april 2014, Om PRTR (Pollutant Release and Transfer register), URL: <http://www3.mst.dk/Miljooplysninger/PrtrPublicering/OmPrtr>

⁶ Best Available Techniques efter IE-direktivet.

⁷ Miljøstyrelsen

2. Kortlægger offentlighedens brug af grønne regnskaber og effekterne af, at man har gjort de grønne regnskaber lettere tilgængelige
3. Beskriver effekterne af at fjerne regnskabspligten for de daværende bilag 2-virksomheder
4. Kommer med input til fremtidens miljørapportering – forslag til ændringer, der giver maksimal værdi til hovedinteressenterne – det vil sige ”mest mulig miljø for pengene” (virksomhederne, kommunerne, den brede offentlighed, offentlige aktører mv.)

1.4 Evalueringens metode og proces

Datagrundlaget for evalueringen består af to dele:

- personlige interview med udvalgte aktører
- svar fra et elektronisk spørgeskema

Interviewdata er indsamlet gennem interview med virksomheder, tilsynsmyndigheder og udvalgte interesseorganisationer. For hvert interview er der udarbejdet et referat, og alle referater indgår i den samlede analyse af kvalitativt data. Enkelte gange er citater blevet fremhævet, men alle interview med virksomheder er gennemført under betingelse af anonymitet.

Derudover har COWI interviewet virksomheder med grøn regnskabspligt såvel som virksomheder, der efter ændringen i 2010 ikke længere er regnskabspligtige. På den måde kan man belyse den forventede effekt af at fjerne regnskabspligten. Interview er også gennemført med tilsynsførende og miljøchefer i flere kommuner. Disse interview er blandt andet blevet anvendt til at underbygge virksomhedernes udtalelser. Se bilag 2 for den fulde interviewliste.

Endvidere er data indsamlet gennem udsendelse af et elektronisk spørgeskema til 299 kontaktpersoner fordelt på 258 virksomheder⁸ med aktuel regnskabspligt i forhold til grønne regnskaber. Spørgeskemaundersøgelsen havde 148 respondenter⁹ svarende til en svarprocent på 49,5 procent, hvilket vurderes som tilfredsstillende.¹⁰

Samlet set kan datamaterialet, der danner grundlag for den nye evaluering, siges at være tilfredsstillende og validt i forhold til at beskrive og erordnede effekter, tendenser og indikationer. Datamaterialet er ikke repræsentativt i statistisk forstand, da respondenterne ikke er tilfældigt udvalgt¹¹, og besvarelsene kan derfor indeholde forskellige 'skævheder' i forhold til motivation og baggrunden for at udtale sig om grønne regnskaber i forbindelse med denne evaluering. Da karakteristika for de deltagende virksomheder ikke nødvendigvis afspejler populationen 1:1, er der ikke mulighed for at ekstrapolere til alle regnskabspligtige virksomheder. Rapportens observationer og konklusioner er således alene baseret på det tilgængelige datamateriale, hvilket dog vurderes at være det bedst mulige.

⁸ En virksomhed defineres efter individuelt CVR-nummer.

⁹ Fordelt på 132 individuelle CVR-numre.

¹⁰ Ud af de 299 digi talt udsendte spørgeskemaer gennemførte 148 spørgeskemaet og 9 påbegyndte spørgeskemaet uden at fuldende dette. 141 besvarede ikke spørgeskemaet, hvoraf 15 invitationer ikke blev modtaget. Den gennemførte svarprocent af alle udsendte invitationer udgør dermed 49,5 procent.

¹¹ Virksomhederne blev udvalgt på tværs af branchekoder og størrelser. Der er dog ikke interviewet virksomheder inden for alle branchekoder.

En følgegruppe har fulgt tilblivelsen af evalueringen gennem alle projektets faser.

Evalueringens følgegruppe

I forbindelse med evalueringen af de grønne regnskaber har Miljøstyrelsen nedsat en følgegruppe.

Følgegruppens deltagere er:

- Danmarks Naturfredningsforening
- Dansk Industri
- Kommunernes Landsforening
- Landbrug & Fødevarer
- Miljøstyrelsen

Følgegruppen har i løbet af evalueringsprocessen afholdt tre møder, hvor evalueringens status og resultater er blevet diskuteret med udgangspunkt i COWIs præsentationer. Desuden har følgegruppen dannet ramme for diskussion af den mulige fremtid for grønne regnskaber.

2. Brugen af grønne regnskaber

I dette kapitel ser vi på, hvordan virksomheder, de offentlige interessenter og de kommunale sagsbehandlere bruger de grønne regnskaber.

For de største og potentielt mest forurenende virksomheder (Bilag 1-virksomheder) har der i løbet af de seneste 10-15 år været en tendens til øget miljøbevidsthed. Dette skyldes delvist ydre pres og krav, herunder de grønne regnskaber, og delvist indre krav og en bevidsthed om værdiskabelsen ved et øget miljøfokus. Det er således blevet normen at være en miljøbevidst virksomhed, der løbende vurderer sine miljøtiltag. Denne udvikling har stor betydning for de grønne regnskabers effekt og værdi for virksomheder i dag.

"Vores tilsynsmyndighed og kommune har et stort fokus på miljøet, og vi har da en fælles interesse i, at der ikke skal være spild i produktionen – dette var nok ikke tilfældet i samme grad for 10-15 år siden".

2.1 Virksomheders brug af grønne regnskaber

Virksomheder kan bruge de grønne regnskaber både internt og eksternt. Undersøgelsen viser, at der ikke er en ensartet anvendelse af de grønne regnskaber på tværs af virksomheder.

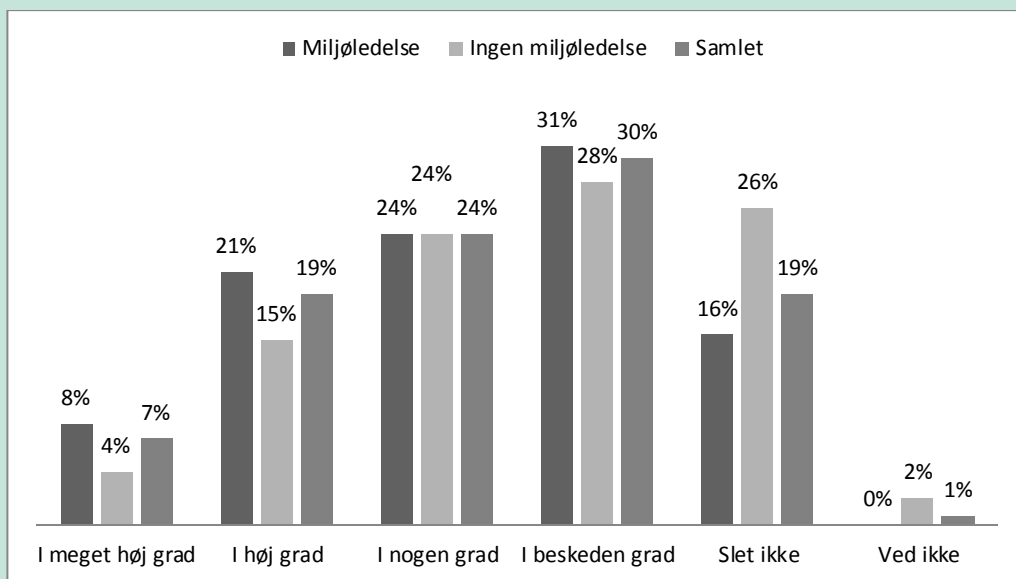
Spørgeskemaundersøgelsens respondenter er karakteriseret ved at:

- godt to tredjedele er ansat i en virksomhed med miljøledelse¹². Dette er højt i og med, at kun 40 procent af virksomhederne i 2011 havde registreret miljøledelse
- ca. fire femtedele af disse virksomheder arbejder med ISO 14001 alene eller i kombination med andre former for miljøledelsessystemer. Halvdelen af virksomhederne deltager i erfa-grupper med fokus på miljøledelse. Virksomheder med miljøledelse deltager i højere grad i erfa-grupper med fokus på miljø
- undersøgelsen er baseret på virksomheders miljøledere, hvilket muligvis giver en positiv bias mod grønne regnskaber og/eller andre miljøledelsesinitiativer.

Vores undersøgelse baserer sig derfor i høj grad på virksomheder, som arbejder bevidst og frivilligt med miljøarbejde. Dette forhold skal tages i betragtning i alle undersøgelsens resultater.

I figuren nedenfor kan man se, at 19 procent af respondenterne slet ikke synes, at det grønne regnskab er et værdifuldt værktøj for deres virksomhed. 54 procent mener, at grønne regnskaber kun giver nogen eller beskeden værdi, mens 26 procent af respondenterne i høj grad eller meget høj grad opfatter det grønne regnskab som et værdifuldt værktøj for virksomheden. Det grønne regnskab opfattes generelt ikke som et særligt værdifuldt værktøj.

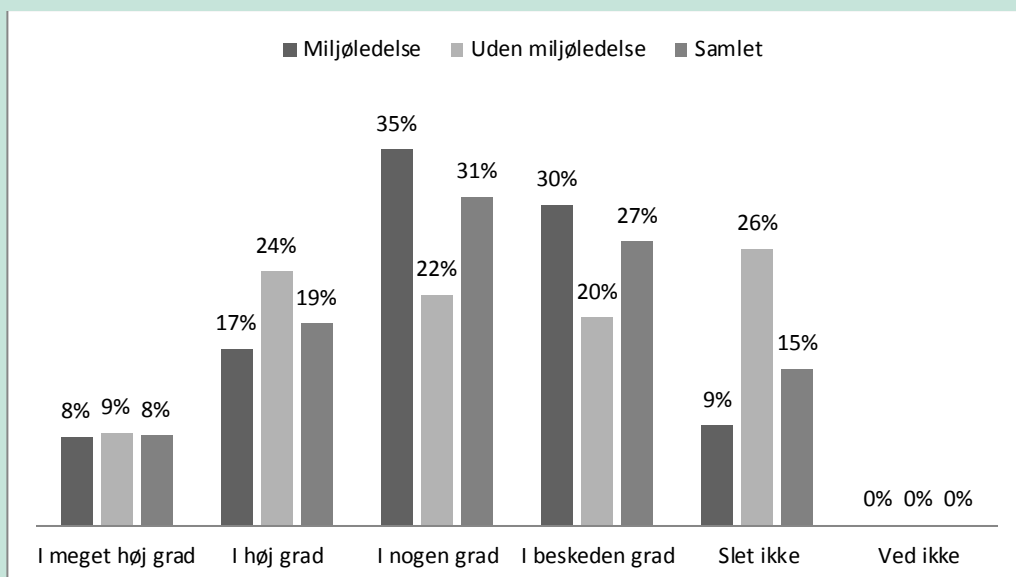
¹² Der skelnes i denne undersøgelse ikke mellem, om virksomheden er certificeret i et miljøledelsessystem eller benytter standarderne.

FIGUR 3
I HVOR HØJ GRAD OPFATTER I DET GRØNNE REGNSKAB SOM ET VÆRDIFULDT VÆRKTØJ FOR JERES VIRKSOMHED? I PROCENT

Virksomheder med miljøledelse er en anelse mere positivt stemt over for det grønne regnskab. Virksomheder i spørgeskemaundersøgelsen med over 1.000 medarbejdere betragter i mindre grad det grønne regnskab som et værdifuldt værktøj for deres virksomhed.

En tilsvarende fordeling ses for, hvorvidt respondenterne synes, at udarbejdelsen af det grønne regnskab fører til et øget fokus på virksomhedens miljøforhold i Figur 4 nedenfor.

FIGUR 4
I HVOR HØJ GRAD BIDRAGER UDARBEJDELSEN AF DET GRØNNE REGNSKAB TIL AT ØGE JERES OPMÆRKSOMHED PÅ VIRKSOMHEDENS MILJØFORHOLD? I PROCENT

26 procent af respondenterne i virksomheder uden miljøledelse svarer, at de slet ikke synes, at udarbejdelsen bidrager til øget fokus på deres miljøforhold. Kun 9 procent af virksomhederne med

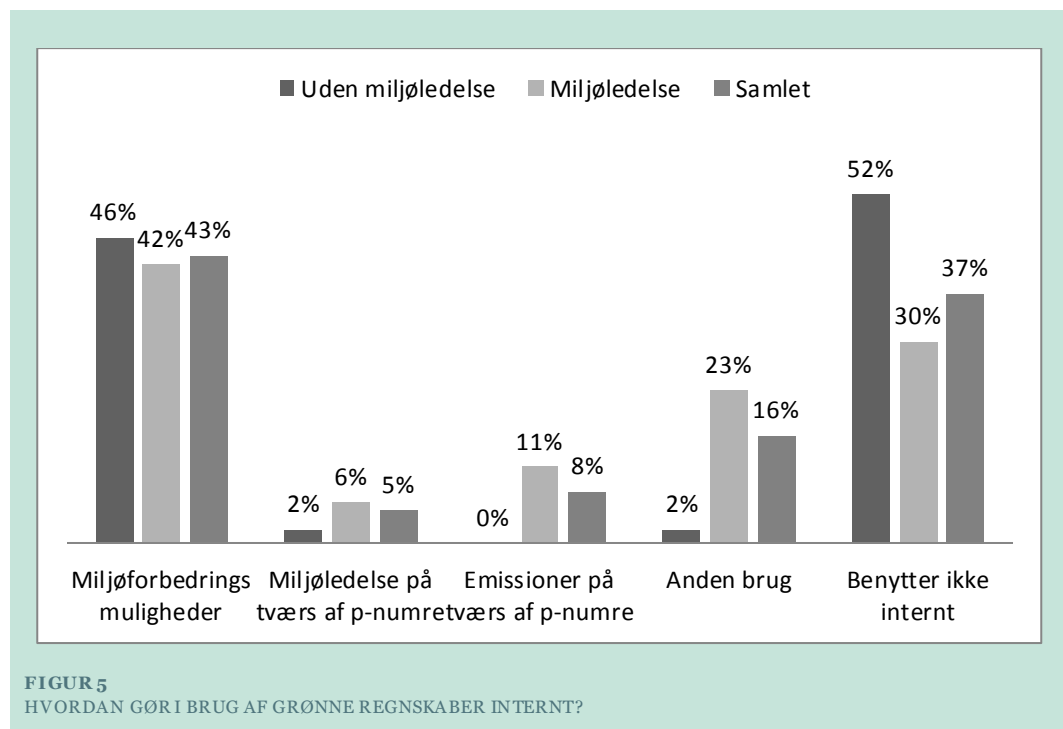
miljøledelse synes dette. Virksomheder med under 1.000 ansatte finder dog i højere grad, at det grønne regnskab øger deres fokus på deres miljøforhold. 27 procent af respondenterne svarer, at det grønne regnskab bidrager til øget opmærksomhed på virksomhedens miljøforhold i høj grad og i meget høj grad.

Respondenter, der synes, at det grønne regnskab er et værdifuldt værktøj for virksomheden, synes typisk også, at udarbejdelsen af det grønne regnskab bidrager til at øge fokus på virksomhedens miljøforhold.

Holdningen blandt de interviewede virksomheder var dog mere klar. De grønne regnskaber i sig selv er ikke et værdifuldt værktøj, da virksomhederne typisk har miljøarbejde, der rækker ud over det arbejde, der kræves i forbindelse med det grønne regnskab.

2.1.1 Intern brug af grønne regnskaber i virksomheder

Dataindsamling i forbindelse med grønne regnskaber har for flere virksomheder givet mere viden om virksomhedens miljøforhold og potentielle forbedringsmuligheder. Således svarer 43 procent af de adspurgte virksomheder, at de har brugt det grønne regnskab til at opnå viden om processer. Den interne brug af grønne regnskaber er især værdiskabende, når dataindsamlingen har bidraget til forbedret indsigt i mulige besparelser. Alligevel bliver den skriftlige redegørelse om det grønne regnskabs sjældent brugt internt i virksomhederne.

Bemærk at respondenterne kunne vælge mere end én intern anvendelsesform. Derfor summerer figuren ikke til 100 procent.

Ud af spørgeskemaundersøgelsens respondenter har 46 virksomheder ikke miljøledelse, mens 96 har miljøledelse.

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen anvender 37 procent af respondenterne ikke det grønne regnskab internt i virksomheden. Virksomheder med miljøledelse benytter sig i højere grad af det grønne regnskab internt i virksomheden, hvor de også sammenligner deres nøgletal og emissioner på tværs af p-numre. Virksomheder med miljøledelse indikerer samtidig, at grønne regnskaber ikke bringer ny data, som ikke allerede tilvejebringes i deres miljøledelsesprocesser.

At virksomheder uden miljøledelse ikke benytter det grønne regnskab til at lave sammenligninger på tværs af p-numre kan skyldes, at de ikke har flere produktionenheder eller, at kun nogle produktionenheder er omfattet af den grønne regnskabspligt.

Under spørgsmål om ”anden brug” oplyser flere respondenter, at de benytter det grønne regnskab til at følge virksomhedens miljøperformance over tid og oplyse medarbejderne om den. En respondent forklarer, at de benytter deres grønne regnskab som information om virksomheden til nye medarbejdere. Derudover benytter de det som statusredskab i henhold til deres miljøledelsessystem ISO 14001.

En respondent oplyser, at deres pligt til at udarbejde grønt regnskab kun gælder én fabrik ud af seks. Virksomheden har dog valgt at lave et miljøregnskab for alle seks fabrikker, så de har mulighed for at sammenligne fabrikernes miljøperformance. Dette giver inspiration til at foretage miljøforbedringer på de enkelte fabrikker.

Forskelle i holdning til grønne regnskaber hos virksomheder med og uden miljøledelse

Virksomhed uden miljøledelse

Det grønne regnskab har flere steder bidraget med fokus på virksomhedens egne miljøforhold. Dermed er virksomheden blevet opmærksom på områder, hvor der kunne foretages omkostningsbesparende tiltag.

"Vi har forbedret kraftigt inden for affaldsområdet, fordi vi på den måde også sparede mange penge."

Virksomheden har ikke anden miljøledelse og benytter derfor det grønne regnskab som deres indgangsvinkel til miljøarbejde. Hvis regnskabspligten ophører, vil virksomheden fortsætte med miljøarbejde internt i virksomheden, da de har oplevet værdien af det.

"Selvfølgelig tager det tid at lave, men det bidrager også med, at vi får set på tingene."

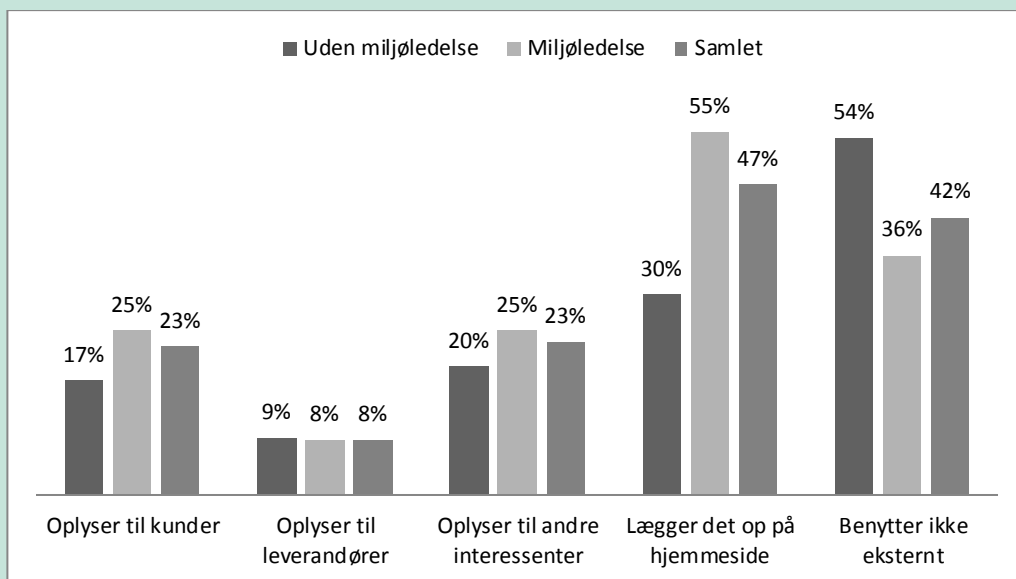
Virksomhed med miljøledelse

Virksomheden har en form for miljøledelse, typisk ISO 14001, og indsamler i forvejen alle relevante miljødata. Virksomheder med miljøledelse er generelt mere positive overfor miljørapportering, og de ser i højere grad det grønne regnskab som et værdifuldt værktøj.

Alt i alt anvendes grønne regnskaber til en række forskellige interne aktiviteter. Helhedsindtrykket fra interview og spørgeskema er dog stadig, at en meget stor gruppe virksomheder slet ikke eller kun i meget begrænset omfang bruger de grønne regnskaber internt.

2.1.2 Ekstern brug af grønne regnskaber

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 42 procent af respondenterne ikke benytter sig af det grønne regnskab eksternt. De virksomheder, der benytter sig af det grønne regnskab eksternt, gør det hovedsageligt ved at lægge det grønne regnskab på deres hjemmeside. Dette er praksis hos 47 procent af virksomhederne. Derudover oplyser 23 procent af respondenterne deres kunder om det grønne regnskab, mens 8 procent af respondenterne oplyser deres leverandører om det grønne regnskab.

FIGUR 6
HVORDAN GØR I BRUG AF DET GRØNNE REGNSKAB UDADTIL?

Bemærk at respondenterne kun kan vælge mere end én eksternt formidlingsaktivitet. Derfor summerer figuren ikke til 100 procent.

Ud af spørgeskemaundersøgelsens respondenter har 46 virksomheder ikke miljøledelse, mens 96 har miljøledelse.

Virksomheder uden miljøledelse benytter sig i mindre grad af de grønne regnskaber eksternt end virksomheder med miljøledelse. 54 procent af virksomhederne uden miljøledelse benytter sig slet ikke af det grønne regnskab mod 36 procent af virksomhederne med miljøledelse.

Fleere respondenter oplyser, at de besvarer forespørgsler om virksomhedens miljøforhold ved at sende deres CSR-rapport, men ikke det grønne regnskab. De fremsender kun det grønne regnskab, hvis der specifikt bliver spurgt efter det. Baseret på interviews og spørgeskemaundersøgelsen er der en tendens mod, at grønne regnskaber i dag ikke egner sig til eksternt kommunikation af to årsager:

- Dels er det blevet så udvandet, at der ikke længere står noget interessant
- Formaten egner sig ikke til eksternt præsentation

"GR er slanket så meget, at det efterhånden er blevet helt kedeligt at læse"

"Det er et håbløst grimt format, som man ikke ønsker at sende til sine kunder..."

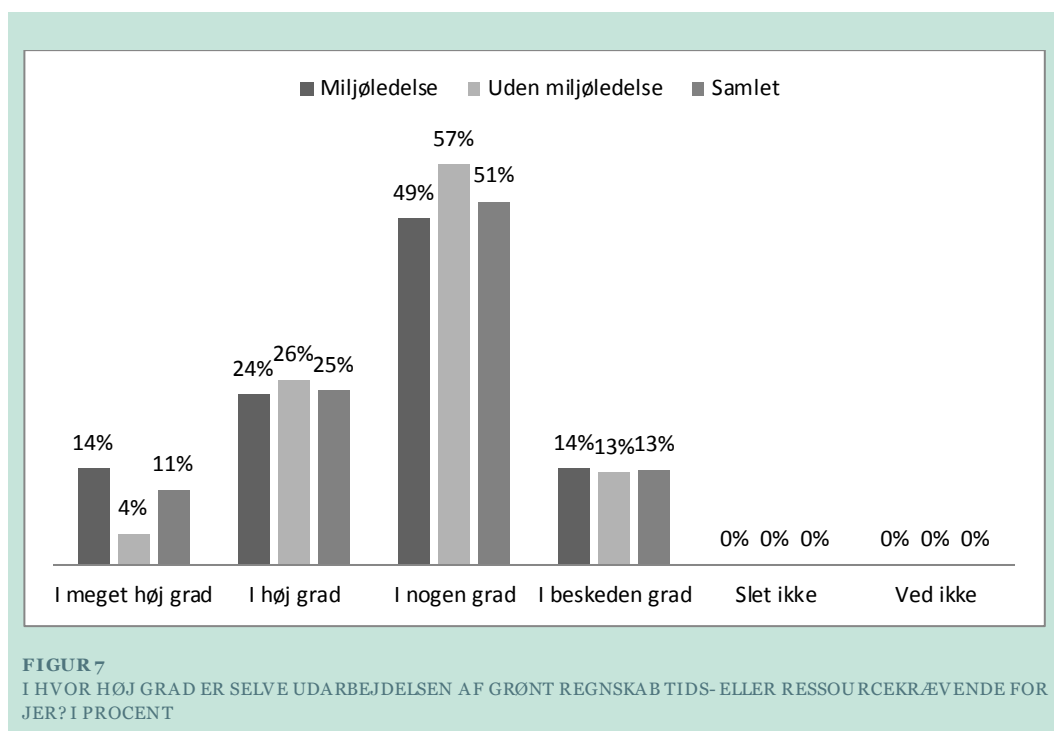
Adskillige respondenter har oplevet, at studerende efterspørger deres grønne regnskab i forbindelse med projekter om virksomhederne. Netop studerende opleves som den offentlige interessentgruppe, som i dag hyppigst anvender grønne regnskaber. Dette opvejer dog ikke det helhedsindtryk, at virksomheder foretrækker at benytte andre formater til eksternt kommunikation.

På baggrund af interviewene tegner der sig et billede af, at virksomheder, der er underleverandør til andre virksomheder, i højere grad benytter sig af det grønne regnskab end virksomheder, der producerer direkte til brugerne. Fleere virksomheder oplyser, at de stiller krav til miljøforhold hos deres leverandører, som derfor anvender det grønne regnskab som dokumentation. Dog fremsendes det grønne regnskab kun i tilfælde af, at virksomheden ikke har certificeret miljøledelse. Den samme efterspørgsel ses i forbindelse med offentlige indkøb, hvor virksomhedernes miljøprofil nogle gange efterspørges som et markedsbaseret konkurrenceparameter.

Ingen af de virksomheder, som medvirkede i undersøgelsens interviewdel, har nogensinde modtaget henvendelser fra borgere om deres grønne regnskaber. Dog mener de, det er godt, at borgerne har mulighed for at se regnskaberne, hvis de er interesserede i virksomhederne i deres lokalområde.

2.1.3 Den administrative byrde

Den administrative byrde for virksomheder varierer, men opfattes som noget, der kræver ressourcer. Godt en tredjedel af virksomhederne i spørgeskemaundersøgelsen oplyser, at udarbejdelse af det grønne regnskab i høj eller meget høj grad er ressourcekrævende. De resterende virksomheder mener, at udarbejdelsen er ressourcekrævende i beskeden til nogen grad.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at 38 procent af virksomhederne med miljøledelse og 30 procent af virksomhederne uden miljøledelse synes, at udarbejdelsen af det grønne regnskab er tids- og/eller ressourcekrævende i høj til meget høj grad. De resterende respondenter oplyser, at de finder udarbejdelsen krævende i beskeden til nogen grad.

De fem største virksomheder i spørgeskemaundersøgelsen synes alle, at udarbejdelsen af det grønne regnskab er tids- og/eller ressourcekrævende i høj og meget høj grad.

I interview med virksomheder og kommunale tilsynsmyndigheder fremgår det til gengæld, at udarbejdelsen er ressourcekrævende for de mindre virksomheder. Dette skyldes, at de ikke nødvendigvis har en medarbejder ansat til kun at arbejde med miljøtiltag og rapportering. Derfor bliver det typisk driftslederen eller ejeren selv, der udarbejder det grønne regnskab.

Andre virksomheder mener, at indberetningen af det grønne regnskab kun udgør en meget lille administrativ byrde, da de i forvejen har indsamlet alle nødvendige data. Disse virksomheder ser derfor det grønne regnskab som af rapportering af oplysninger, der allerede er let tilgængelige internt i virksomheden.

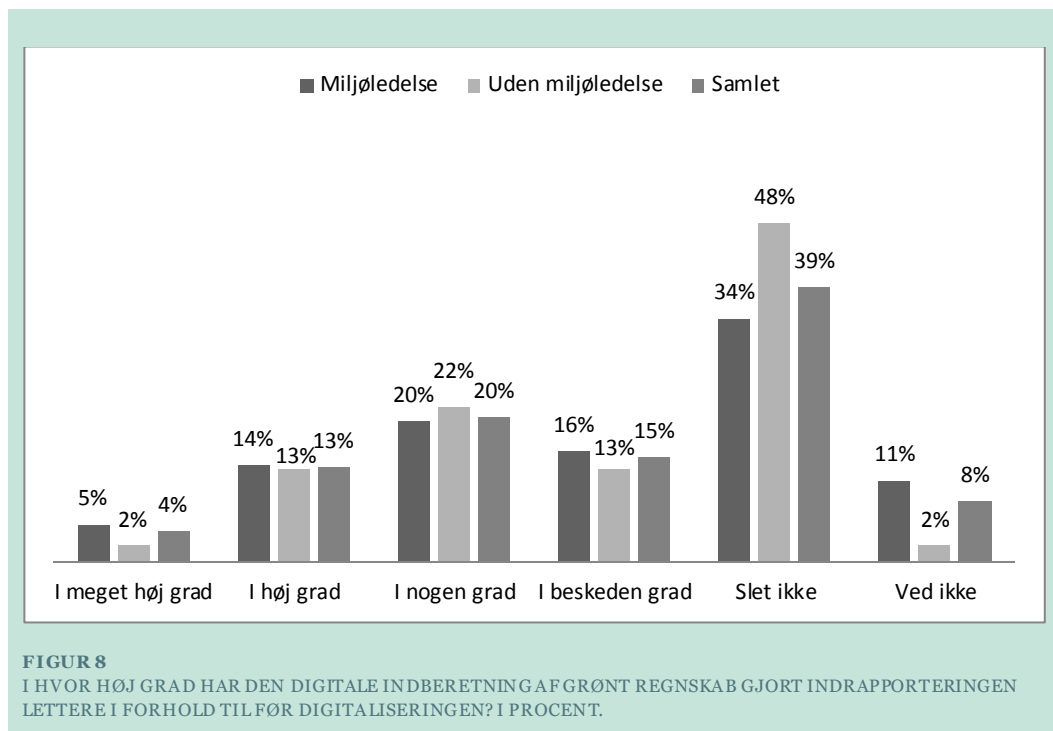
De interviewede virksomheder estimerer, at de typisk bruger 1-2 mandeuger på at indsamle og udarbejde det grønne regnskab. Flere virksomheder oplyser, at de på grund af den administrative byrde, der er forbundet med de grønne regnskaber, ikke vil udarbejde et grønt regnskab, hvis regnskabspligten ophører, da det simpelthen ikke giver værdi i forhold til anvendelsen af ressourcer.

2.1.4 Brugervenligheden af den digitale indberetning

Som en del af bekendtgørelse nr. 210 af 3. marts 2010 blev der indført et elektronisk indberetningssystem. Det betyder, at virksomheder i dag indberetter deres grønne regnskab via portalen www.virk.dk.

Miljøstyrelsen modtog adskillige klager vedrørende tekniske problemer i starten, da den digitale indberetning blev implementeret.

"... der var i starten mange problemer med det tekniske ved den digitale indberetning, hvilket var meget frustrerende for virksomhederne. Vi har dog fået langt færre henvendelser på det sidste."

En femtedel af virksomhederne mener, at digitaliseringen har lettet selve indberetningen af det grønne regnskab. Dobbelt så mange virksomheder mener dog, at det slet ikke har lettet indberetningen. Vi vurderer, at den store andel af virksomheder, der mener, at digitaliseringen ikke har lettet indberetningen, skyldes de tekniske problemer i starten.

Respondenterne har oplevet problemer med adgangen til den digitale indberetning såvel som selve indberetningen af miljødata. Respondenterne forklarer, at de synes, den digitale indberetning er meget uflexibel. Når der er lavet en fejl i rapporteringen, oplever flere af respondenterne, at fejlen er umulig at rette igen uden at kontakte Miljøstyrelsen.

Flere efterspørger et mere interaktivt værktøj, som kan benyttes i virksomhedens miljøarbejde. Derudover nævner flere, at myndighederne kunne udnytte de digitalt lagrede miljødata i analyser på bedre vis.

Tilsynsmyndighederne såvel som virksomhederne oplyser, at der har været adskillige tekniske problemer i forbindelse med indberetningen i det nye digitale system, og at det opfattes som besværligt og uflexibelt. Dette er til stor frustration for virksomhederne, når de i forvejen har brugt mange ressourcer på at indsamle data og så støder på et stift system, som ofte ikke passer på virksomhedens virkelighed.¹³

"Hvert år løber jeg ind i tekniske problemer; den digitale signatur er udløbet, siden er nede eller noget tredje, der gør, at jeg endnu aldrig har oplevet, at det er kørt uden problemer. Det er ærgerligt – tiden skal jo bruges på at indsamle data og lave miljøforbedringer og ikke på at få teknikken til at virke."

¹³ Her nævnes problemer for virksomheder med forskudt regnskabsår, flere enheder under samme koncern, digital signatur, manglende fleksibilitet ved fejlindtastning mv.

2.1.5 Mere miljø for pengene

Skaber de grønne regnskaber så mere miljø for pengene?

Der er blandede meninger om, hvorvidt og i hvor høj grad de grønne regnskaber giver mere miljø for pengene. Flere virksomheder mener, at miljøforholdene ved de grønne regnskaber er for lave i forhold til den administrative byrde, der pålægges dem. Derimod oplyser andre virksomheder, at de grønne regnskaber er deres indgangsvinkel til miljøarbejde, hvorfor det for dem skaber mere miljø for pengene.

I spørgeskemaundersøgelsen blev kontaktpersonerne bedt om at beskrive en konkret gevinst ved at udarbejde det grønne regnskab. Flere respondenter svarer, at det især er fokus på de interne processer, der skaber gevinst. For eksempel har flere virksomheder nedsat deres energiforbrug eller skiftet til andre råvarer i produktionen.

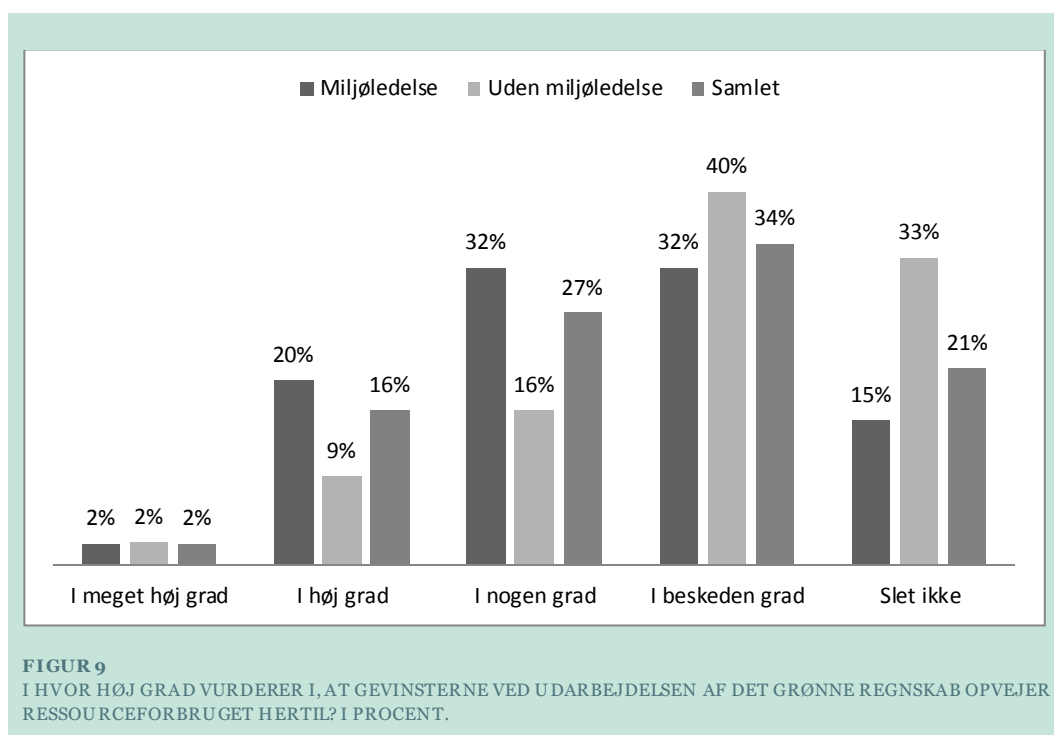
For en konkret virksomhed skabte udarbejdelsen af det grønne regnskab et øget fokus på reduktion af deres vand- og energiforbrug. Det resulterede i, at energiforbruget blev reduceret med 15 procent over en femårig periode, og vandforbruget blev reduceret med 50 procent i samme periode.

En respondent forklarer, at det er brugen af både miljøledelse i dagligdagen og statusopførelsen sidst på året, der skaber gevinster. Når tallene gøres op i forbindelse med afrapportering, ser de dem på en anden måde, end man gør i dagligdagen, fordi de har et overblik på hele årets produktion. Denne konkrete virksomhed arbejder dog med et miljøledelsessystem, og det er dermed ikke det grønne regnskab alene, der skaber denne gevinst.

Der er imidlertid endnu flere respondenter, der svarer, at de kun udarbejder det grønne regnskab, fordi de skal. De synes ikke, at de har oplevet konkrete gevinster ved det grønne regnskab, som ikke opnås ved et miljøledelsessystem.

Respondenterne finder generelt ikke, at gevinsterne ved at udarbejde det grønne regnskab opvejer ressourceforbruget. Dette illustreres i Figur 9 nedenfor, hvor virksomheder med miljøledelse dog er en anelse mere positive end virksomheder uden.

"Der er kommet meget fokus på at sortere affaldet korrekt og at få afstemt afhentningsintervaller. I dag vejes hver tømming og afregnes, hvor vi tidligere afregne de en standardmængde, som vi aldrig udnyttede".

Det er virksomheder med over 1.000 medarbejdere, der er mindst enige i, at gevinsterne ved det grønne regnskab opvejer ressourceforbruget. Det stemmer overens med deres holdninger til det grønne regnskab som et værktøj, der kun i lav grad er værdifuldt for virksomheden. Disse virksomheder er også dem, der i højest grad finder, at udarbejdelsen af det grønne regnskab er tids- og/eller ressourcekrævende.

2.2 Offentlighedens brug af grønne regnskaber

Generelt er interessen for og brugen af de grønne regnskaber ikke steget efter, at de blev lettere tilgængelige. Dette indikerer både spørgeskema og interviews. De adspurgte interessenter gør i meget lav grad brug af de grønne regnskaber.

De adspurgte interessenter interesserer sig for virksomhedernes miljøforhold, men benytter sig primært af andre datakilder for at opnå viden. I forbindelse med miljøpåvirkninger mener flere interessenter, at PRTR-indberettede data er mere brugbare.

"Information om risici forbundet med miljø kan skaffes ad andre veje."

Flere af de adspurgte interessenter udtrykker et ønske om, at virksomhederne er opmærksomme på deres miljøpåvirkning. Men de udtrykker ikke et ønske om, at denne opmærksomhed skal stamme fra eller udmønte sig i det grønne regnskab.

En professionel interessent, som blev interviewet i forbindelse med evalueringen, benyttede sig for nylig af det grønne regnskab i forbindelse med et projekt. Her indhentede interessenten det grønne regnskab fra virksomhedens egen hjemmeside. Fordelen ved det grønne regnskab var her, at interessenten ønskede at se specifikt på denne ene virksomhed og deres miljødata. I den forbindelse var det kun tallene, der var vigtige, og ikke virksomhedens fremadrettede miljøtiltag.

Hvem bruger de grønne regnskaber?

Den professionelle interessent

Den professionelle interessent interesserer sig i høj grad for virksomhedernes miljøforhold og benytter sig ofte af deres dokumentation på området. Han/hun starter måske med at se på virksomhedens grønne regnskab. Derudover taler vedkommende med virksomheden, ser på deres CSR-rapport, miljøgodkendelsen og PRTR-data. Det grønne regnskab er ikke fyldestgørende i sig selv. Den professionelle interessent benytter www.miljoportal.dk, når ønsket er at se på virksomhedens lokalområde. Den professionelle interessent er karakteriseret ved primært at være studerende, ansat i en miljøorganisation eller i en myndighed.

Den almene offentlighed bruger ikke eller bruger kun i meget ringe grad grønne regnskaber ifølge vores undersøgelse.

De professionelle interessenter efterspørger en samlet database, som er mere brugervenlig end dem der findes i dag¹⁴. Ønsket er, at det skal være muligt at søge ud fra forskellige parametre såsom størrelse, geografisk placering, forbrugsomfang, affald, emissioner mm. Flere af dem mener, at data allerede findes og bliver indsamlet, og at det derfor blot handler om at præsentere disse data samlet. Flere af disse interessenter udtaler i øvrigt, at det grønne regnskab sjældent er spændende læsning, når virksomheden blot lever op til lovkravene.

¹⁴ Miljøoplysninger.dk og E-PRTR

2.3 Myndighedernes brug af det grønne regnskab ved tilsyn og miljøgodkendelser

De interviewede virksomheder opfatter kun i meget lav grad, at tilsynsmyndighederne benytter sig af de grønne regnskaber ved tilsyn. Dog oplyser nogle sagsbehandlere, at de synes, det grønne regnskabskaber værdi gennem en årlig status på miljøforholdene. Sagsbehandlerne benytter i den sammenhæng miljøredegørelsen og ikke de indberettede data.

Miljøredegørelsen kan fungere som et godt udgangspunkt for dialogen mellem virksomheden og sagsbehandleren om, hvilke miljøtiltag der fremadrettet er mulige og realistiske for virksomheden. Efter de lempede krav for de grønne regnskaber og digitaliseringen af indberetningen og påtegningen fra tilsynsmyndigheden oplever kommunerne, at deres rolle i de grønne regnskaber er reduceret, og at indholdet er blevet mindre brugbart for dem. Dette har også betydet, at deres interesse for det grønne regnskab er blevet mindre.

De fleste kommunale sagsbehandlere er – på linje med virksomhederne – i tvivl om formålet med det grønne regnskab, eftersom flere og flere virksomheder har en form for miljøledelse. Dermed er det grønne regnskabsfunktioner, ifølge disse sagsbehandlere, indskrænket til kun at skabe et overblik for Miljøstyrelsen.

3. Effekter af at fjerne rapporteringspligt for bilag 2-virksomheder

Som en del af bekendtgørelse nr. 210 af 3. marts 2010 blev rapporteringspligten for bilag 2-virksomheder fjernet. Det betyder, at daværende bilag 2-virksomheder i dag ikke længere skal indberette et grønt regnskab. Dog er visse bilag 2-virksomheder omfattet af PRTR-lovgivning og skal derfor indberette virksomhedens udledninger af PRTR-stoffer til luft, vand og jord.

I dette afsnit vil vi belyse effekten af den fjernede regnskabspligt for disse virksomheder, herunder miljøeffekten og den økonomiske effekt. Tilsammen er dette med til at besvare spørgsmålet om, hvorvidt ændringen har medført mere eller mindre miljøforbrug.

Til brug i denne undersøgelse har vi forsøgt at finde eksempler på bilag 2-virksomheder, der er fortsat med at indberette grønt regnskab efter, at dette ikke er et lovkrav for dem. Det har dog ikke vist sig muligt, selv om både Miljøstyrelsen, følgegruppen og COWI har forsøgt på forskellige måder at identificere disse virksomheder. Derfor kan man ikke skelne entydigt mellem disse to grupper af bilag 2-virksomheder. Dette indikerer samtidigt, at kun et fåtal af virksomheder har fortsat med at udarbejde et grønt regnskab.

3.1 Miljøeffekt

Blandt de interviewede virksomheder og tilsynsmyndigheder er der ingen, som mener, at der har været en negativ miljøeffekt af, at rapporteringspligten for bilag 2-virksomhederne blev fjernet.

"Vi er pålagt så meget lovgivning, at ændringen i regnskabspligt ikke havde nogen videre betydning for vores indrapportering."

To af de interviewede bilag 2-virksomheder udarbejder stadig grønt regnskab. Begge virksomheder var af den opfattelse, at de stadig hørte under den grønne regnskabspligt. Disse virksomheder kan derfor ikke betegnes som værende virksomheder, der frivilligt er fortsat med at udarbejde det grønne regnskab.

De andre virksomheder stoppede med at udarbejde det grønne regnskab og arbejder i stedet med miljøledelse på anden vis. To af de interviewede bilag 2-virksomheder er ISO 14001 certificeret, og to har integreret miljøarbejdet i deres CSR-rapport.

Alle de interviewede virksomheder oplyser, at de stadig indsamler og dokumenterer de samme miljødata som tidligere.

To af bilag 2-virksomhederne fortæller, at deres miljørapportering er fortsat som en del af virksomhedens CSR-strategi. Virksomhederne er generelt glade for det, fordi det afspejler en langt større grad af frivillighed og fleksibilitet med hensyn til indholdet. En virksomhedsrepræsentant fortalte, at indarbejdelsen af miljørapporteringen i virksomhedens CSR-rapport frem for det separate grønne regnskab betød, at miljøarbejdet blev en mere integreret del af virksomhedens rapportering. Dermed steg interessen for miljøarbejdet fra ledelsens side, og det var med til at skabe et mere sammenhængende miljøfokus i virksomheden.

At virksomhedernes miljøfokus ikke synes at være faldet som følge af regnskabspligtens afskaffelse, kan i høj grad tilskrives det generelle økonomiske incitament til miljøforbedringer.

Miljøforbedringer i forbindelse med affaldshåndtering og energiforbrug medfører ofte omkostningsbesparelser, hvorfor virksomheder har et stort incitament til at fokusere på disse områder.

Ifølge flere virksomheder i denne undersøgelse fremmer lovgivning ikke i sig selv deres miljøarbejde. Derimod gennemføres miljøtiltag i højere grad i det omfang, der er økonomisk incitament til det.

3.2 Økonomiskeffekt

Adskillige virksomheder såvel som tilsynsmyndigheder fortæller, at fjernelsen af regnskabspligten frigjorde ressourcer hos virksomhederne. Dette var især tilfældet for de mindre virksomheder, som brugte relativt mange ressourcer på den årlige indberetning, fordi indsatsen måtte tages ud fra knappe driftsressourcer.

På trods af, at virksomhederne ikke længere indberetter det grønne regnskab, indsamler de stadig miljødata, fordi det giver mening og værdi for virksomhederne. Det er derfor primært den administrative byrde forbundet med at skrive, indtaste og udarbejde selve indberetningen, der er løftet og ikke det bagvedliggende arbejde med dataindsamling og dokumentation. Som vi har været inde på tidligere, overlapper grønne regnskaber en række andre lovområder, hvorfor den oplevede økonomiske effekt hos virksomheder i høj grad tilskrives, at man ikke længere behøver at lave 'dobbelarbejde' i forhold til andre miljøregler og/eller-systemer.

3.3 Mere miljø for pengene for bilag 2-virksomheder

Fjernelsen af den grønne regnskabspligt har ifølge bilag 2-virksomhederne ikke medført mindre fokus på miljøarbejde. Til gengæld har det betydet mindre administrativt arbejde. Derfor kan man argumentere for, at ophævelsen af grøn regnskabspligt har betydet en positiv ændring i forhold til begrebet 'mere miljø for pengene'.

"Det gav en 0 procent miljøeffekt, men en positiv økonomisk effekt"

Ovenstående konklusion underbygges af en case, vi har udarbejdet i samarbejde med Aalborg Kommune.

Case: Aalborg Kommune

Aalborg Kommune er meget fokuseret på at gå forrest som en miljøbevidst kommune. I kommunen er der ca. 20 bilag 1-virksomheder og 150 bilag 2-virksomheder.

Kommunen oplyser, at miljøforholdene ikke har ændret sig for bilag 2-virksomhederne efter fjernelsen af regnskabspligt i 2010. Eneste negative konsekvens er, at en sagsbehandler har mistet overblikket hos en af disse virksomheder, men at dette må opvejes gennem nyt fokus på tilsynsdelen af miljøarbejdet.

De virksomheder, der stoppede med at udarbejde det grønne regnskab efter, at regnskabspligten ophørte, er omfattet af anden miljølovgivning. Derfor indsamler de stadig tilsvarende data. Derudover har flere af virksomhederne valgt at implementere frivillig miljørapportering i et andet format, eksempelvis i en CSR-rapport.

Efter at miljøforhold er blevet indarbejdet i CSR-rapporten, oplever miljømedarbejderen i en

af de interviewede virksomheder, at der er kommet mere fokus på miljøforhold og opmærksomhed fra ledelsens side. Dette betragtes som meget positivt i et miljøfremmende perspektiv og ligefrem som en miljøforbedring i forhold til situationen, hvor udarbejdelse af grønne regnskaber var den eneste miljørapportering.

"Vi har samme interesse, og hverken de eller vi ønsker, at der er spild i produktionen"

Virksomhederne oplyser, at det har resulteret i en administrativ byrde mindre, da de nu skal afrapportere deres miljødata og -forhold til én myndighed mindre.

Interviews med kommunerne giver den vurdering, at virksomhederne er lige så miljøbevidste som før ændringerne, og det bekræfter altså, at ændringerne ikke har ført til et mindre fokus på miljø hos virksomhederne.

4. Ønsker til fremtidig miljørapportering

I de foregående afsnit har vi beskrevet, hvordan virksomheder og offentlige interessenter bruger grønne regnskaber, herunder hvad værdien og effekten er af de grønne regnskaber i dag.

Hovedtendensen er, at lovpligtige grønne regnskaber i dag har begrænset værdi for virksomhederne. Samme melding kommer fra myndigheder og offentlige interessenter. De primære årsager til dette er, at indholdet i de grønne regnskaber ikke giver tilstrækkelig ny viden eller data, som ikke allerede er dækket af anden lovgivning eller via virksomhedernes egen miljøledelsessystemer. Derudover er de grønne regnskaber i dag formuleret i et forholdsvis teknisk sprog, der gør, at de meget sjældent læses og bruges af offentligheden. Af samme årsag er det ikke særlig oplagt for virksomheder at bruge regnskaberne i deres eksterne kommunikation. I dette lys kan fremtidens miljørapportering overvejes.

Under arbejdet med denne evaluering har vi modtaget **mange indikationer om, at det mest hensigtsmæssige er at gøre de grønne regnskaber frivillige**. Et flertal af virksomheder og myndigheder har den opfattelse. De mener også, at afskaffelse af pligten til at udarbejde grønne regnskaber vil frigøre knappe ressourcer, så de kan arbejde mere effektivt med at opnå mere miljø for pengene på den måde, som giver mest værdi for den enkelte virksomhed. Mange af undersøgelsens interessenter fremhæver, at der, hvor man bør sætte ind for at få **mest miljø for pengene, er processerne omkring miljøgodkendelser og de dertil hørende tilsyn**.

Det nævnes at man i forbindelse med miljøgodkendelses og tilsynsprocesser bør sætte ind med dialog, rådgivning og kompetenceudvikling om bedre miljøledelse. Disse tiltag kan sættes i værk ved hjælp af:

- mere brug af differentieret tilsyn og rådgivning, hvor virksomheder, der har brug for hjælp, får flere besøg end de virksomheder, som performer langt bedre end standarder og krav fra miljølovgivningen. På særligt det dialogbaserede tilsyn er det muligt for myndigheder at guide virksomhederne i retning af generel bedre miljøledelse.
- øget specialisering og kompetenceudvikling hos de teams, der tager sig af miljøgodkendelse og tilsyn, særligt på kommunalt niveau.
- øget kundeservicefokus hos myndigheder – fra klassisk myndighedskontrol til mere rådgivende kundeservice

Derudover finder respondenterne, at miljøgodkendelsesprocesserne er bedre til at skabe miljøforbedringer, fordi man i dette regi har reelle værktøjer og sanktionsmuligheder til at gøre en forskel, hvor der er brug for det. Populært sagt både pisk og gulerod alt afhængig af behovet.

Vi har også modtaget flere andre ideer til, hvordan man kunne forestille sig fremtidens miljørapportering. Nedenfor har vi skitseret nogle af de ideer, som har haft størst opbakning. Der har ikke været tale om færdige og implementerbare koncepter eller modeller for fremtidens miljørapportering, men snarere strøtanker eller ønsker.

"Vi ser helst, at det grønne regnskab bliver afskaffet. Hvis der skal være miljørapportering, er det vigtigt, at det giver mening for både virksomheder og for myndighederne. Det skal ikke være dobbeltarbejde, og det skal kunne bruges til noget".

Der har været et ønske, primært fra myndigheders og professionelle interessenters side, om at få samlet al relevant miljødata på **en central portal eller database**. miljøoplysninger.dk beskrives som kompliceret og vanskelig at tilgå og benytte. Den database, man ønsker sig, skal styrke anvendelsen af eksisterende data og i højere grad give mulighed for at sammenligne på tværs af virksomheder, produkter, landsdele mv. I det hele taget ville en sådan database gøre det muligt at søge efter miljødata ud fra forskellige parametre. Denne idé går på bedre udnyttelse og funktionalitet af eksisterende data på tværs af kommuner, ministerier og styrelser. Det vil dog være særdeles ressourcekrævende at etablere og vedligeholde en sådan database.

Frivillig CSR miljørapportering - Flere virksomheder og myndigheder efterspørger, at fremtidens miljørapportering bliver frivillig for virksomhederne. Dette kommer fra det synspunkt, at det grønne regnskab i dag er så udvandet, at det reelt ikke tjener nogens interesse. Et frivilligt format skal målrettes de virksomheder, som af den ene eller anden strategiske årsag følger eller ønsker at forfølge en *state of the art*-miljøstandard. Miljørapporten skal i denne kontekst være omfattende, imponerende, kommunikerbar og eftertragtet for virksomheder, og den skal resultere i *'gode point hos myndigheder'*. Derudover skal den have slagkraft i den eksterne kommunikation (myndigheder, investorer, kunder, branding, offentlighed mv.). Med denne idé er forskellen til i dag, at myndigheder skal belønne og give virksomheder et officielt bevis eller et grønt brand, der kan anvendes eksternt, således at der bliver tale om et positivt incitament for virksomheder, der ønsker at arbejde med miljøledelse.

Det foreslås af flere, at man skeler til eksisterende CSR-standarder¹⁵, hvor man tilføjer nye dimensioner som:

- Nye standarder for integritet og kommunikation baseret på interessentinvolvering og dialog – åbent hus og interaktion med offentligheden, naboer og lokalsamfundet
- Transparens og gennemsigtighed
- Cradle to cradle-tankegangen, hvor man tænker miljø i hele værdikæden inkl. leverandører, datterselskaber mv.
- Elementer af arbejdsmiljø, sikkerhed, risiko mv.
- Fleksibilitet i forhold til den enkelte virksomheds kontekst

Virksomheder, som af den ene eller anden grund ikke får ekstra værdi ud af denne nye type miljørapport, skal ikke være tvunget til at arbejde med miljøledelse i dette format.

¹⁵ AA1000 APS nævnes blandt andet

5. Anbefaling/Konklusion

Evalueringen havde til formål at evaluere virksomhedernes brug af de grønne regnskaber, kortlægge offentlighedens brug og beskrive effekterne af, at den grønne regnskabspligt blev fjernet for bilag 2-virksomhederne.

De grønne regnskabspligtige virksomheder benytter sig kun i lav grad af det grønne regnskab i deres miljøarbejde og -rapportering. Dette skyldes, at flere af disse virksomheder har anden miljøledelse, der dækker virksomhedens behov. Flere virksomheder har fokus på miljøforhold gennem miljøledelse, hvor ISO 14001 er det mest udbredte ledelsessystem.

Efter indførelsen af den digitale indberetning oplevede mange virksomheder tekniske problemer ved indberetningen, hvilket har betydet, at den digitale indberetning ikke ses som en lettelse af indberetningsbyrden.

Offentligheden er i høj grad interesseret i, at der findes offentligt tilgængeligt miljødata. Dog benytter interessenterne sig kun i meget lav grad af de grønne regnskaber. Dette skyldes, at de største virksomheder af interesse typisk har anden miljørapportering, der i højere grad tiltaler interessenterne end de grønne regnskaber i deres nuværende format.

Fjernelsen af grøn regnskabspligt for bilag 2-virksomheder har ikke medført et mindre miljøfokus hos disse virksomheder. Bilag 2-virksomhederne udfører fortsat deres miljøarbejde, da de ser en klar fordel ved det. Flere virksomheder, der ikke længere er regnskabspligtige, indarbejder deres miljørapportering i CSR-rapporten.

Det uændrede fokus på miljøarbejde skyldes de fordele, virksomhederne opnår ved at have viden om deres interne processer. Det økonomiske incitament til miljøarbejde er en væsentlig motivation for virksomhederne. Heldigvis er der ofte et sammenfald af interesser mellem myndigheder og virksomheder, hvorfor det dialogbaserede tilsyn fra begge sider fremhæves som et effektivt værktøj, hvor målsætningen om mere miljøfor pengene opnås.

Ovenstående resultater indikerer, at en fjernelse af den grønne regnskabspligt for bilag 1-virksomheder ikke umiddelbart kan forventes at få en negativ effekt på miljøet. En forudsætning er dog, at den øvrige lovgivning på området forbliver uændret, og at der ikke pludselig sker en kultur- og adfærdændring hos virksomhederne i forhold til miljøarbejde. Vi kan imidlertid med sikkerhed konkludere, at fjernelse af lovpligtig grøn regnskabspligt vil mindske den administrative byrde i forbindelse med indrapporteringen, selv om PRTR-data fortsat skal indberettes af nogle virksomheder.

Bilag 1: Data fra elektronisk spørgeskema

Nedenstående tabel angiver for delingen af kontaktpersoner (repræsenterende P-numre) og virksomheder, der er blevet inviteret til undersøgelsen, og som har besvaret den.

Liste-punkt	Udsendt		Besvaret	
	Antal kontaktpersoner	Antal virksomheder	Antal kontaktpersoner	Antal virksomheder
A	56	56	21	20
B	19	22	7	7
C	6	6	3	3
D	62	57	29	28
E	15	13	11	9
F	35	19	16	14
G	29	19	17	15
J	11	10	5	4
K	66	56	36	29
Ukendt	0	0	3	3
I alt	299	258	148	132

Virksomheder er defineret som værende individuelle CVR-numre.

TABEL 1
OVERSIGT OVER VIRKSOMHEDER

Spørgeskemaet blev derudover offentliggjort via Dansk Industris hjemmeside.

Bilag 2: Interviewliste

Gruppe	Organisation/virksomhed	Udførte interview	
Interessant	Danmarks Naturfredningsforening	2	
	Greenpeace	2	
	Dansk Sportsfiskerforbund	1	
	Herning Kommune – Offentlig Indkøb	1	
	Forbrugerrådet	1	
	Aalborg Universitet	1	
	Dansk Aktionærforening	1	
	Dansk Industri	1	
	Landbrug & Fødevarer	1	
	CO-industri	1	
	Board Management	1	
	Interessentinterview i alt		13
	Bilag 1-virksomhed	Sønderborg Kraftvarmeværk	1
PUR-Teknik		1	
LM Skumplast		1	
Koppers		1	
Dangødning		1	
Bilag 2-virksomhed	Roblon	1	
	Colas	1	
	Schela Plast	1	
	Arovit Petfood	1	
	Spæncom	1	
	Royal Greenland	1	
	Color Print	1	
	Skanska Asfalt	1	
	Beck & Jørgensen	1	
	Anonym	1	
	Virksomhedsinterview i alt¹⁶		15
Kommune	Sønderborg	1	
	Hillerød	1	
	Horsens	1	

¹⁶ 5 virksomheder ønskede ikke at deltage i evalueringen

	Aarhus	1
	Aalborg	2
	Fredericia	2
	Frederikshavn	1
	Esbjerg ¹⁷	1
Kommuneinterview i alt¹⁸		10
Myndighed	Miljøstyrelsen	1
Interview i alt		39

TABEL 2
OVERSIGT OVER INTERVIEW

¹⁷ Den kontaktede medarbejder i kommunen følte sig ikke i stand til at udføre interviewet.

¹⁸ Kontaktpersoner i Odense, Allerød og Københavns kommune er kontaktet telefonisk uden held.

Bilag 3: Udsendt spørgeskema

Evalueringsaf Grønne Regnskaber

Tak fordi du vil hjælpe Miljøstyrelsen med denne undersøgelse.

Dine svar vil være fuldstændig anonyme og ingen oplysninger vil blive videregivet.

Du kan navigere frem og tilbage i spørgeskemaet ved at klikke på "knapperne" nedenfor spørgsmålene.

God fornøjelse.

Er du miljøleder eller miljømedarbejder i virksomheden?

(Angiv kun ét svar)

Ja

Nej

Hvis nej, angiv stilling:

Angiv antal medarbejdere i virksomheden

(Angiv kun ét svar)

1-9

10-49

50-199

200-999

1000-4999

>5000

Udarbejder jeres virksomhed Grønt Regnskab?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej - Gå til 24
- Ved ikke - Gå til 30

Hvem udarbejder virksomhedens Grønne Regnskab?

(Angiv kun ét svar)

- Det gør vi selv
- Det gør eksterne konsulenter
- Det gør vi selv i samarbejde med eksterne konsulenter
- Ved ikke

Er jeres virksomhed PRTR-rapporteringspligtig?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Har jeres virksomhed et miljøledelsessystem?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Hvis ja, angiv hvilke(t):

(Angiv gerne flere svar)

- EMAS
- ISO 14001
- Eget udarbejdet miljøledelsessystem

Andet

Deltager jeres virksomhed i interessegrupper (ERFA-grupper) omkring miljøforbedring/-ledelse?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Hvis ja, hvilke(n):

I hvor høj grad opfatter I det Grønne Regnskab som et værdifuldt værktøj for jeres virksomhed?

(Angiv kun ét svar)

- I meget høj grad
- I høj grad
- I nogen grad
- I beskednen grad
- Slet ikke
- Ved ikke

I hvor høj grad bidrager udarbejdelsen af det Grønne Regnskab til at øge jeres opmærksomhed på virksomhedens miljøforhold?

(Angiv kun ét svar)

- I meget høj grad
- I høj grad
- I nogen grad
- I beskeden grad
- Slet ikke
- Ved ikke

Hvordan gør I brug af Grønne Regnskaber internt?

(Angiv gerne flere svar)

- Ved udarbejdelsen af det Grønne Regnskab opnår vi viden om processer/områder, hvor vi kan foretage miljøforbedringer
- Vi benytter dem til at sammenligne vores miljøledelse på tværs af p-numre
- Vi benytter data til at sammenligne emissioner m.m. på tværs af p-numre
- Vi gør ikke brug af Grønne Regnskaber internt

Vi har en anden intern brug – angiv:

Hvordan gør I brug af det Grønne Regnskab udadtil?

(Angiv gerne flere svar)

- Vi oplyser om vores Grønne Regnskaber til kunder
- Vi oplyser om vores Grønne Regnskaber til leverandører
- Vi oplyser om vores Grønne Regnskaber til andre interessenter
- Vi lægger vores Grønne Regnskab på vores hjemmeside

Vi benytter ikke vores Grønne Regnskaber udadtil

Beskriv et konkret eksempel på hvordan I har benyttet det Grønne Regnskab i forbindelse med kommunikation udadtil:

Beskriv en konkret gevinst ved at I udarbejder Grønt Regnskab. For eksempel et udbytte, som kommer ud af selve processen omkring udarbejdelsen af det Grønne regnskab eller noget I efterfølgende kan bruge det Grønne Regnskab til:

I hvor høj grad er selve udarbejdelsen af Grønt Regnskab tids- eller ressourcekrævende for jer?

(Angiv kun ét svar)

- I meget høj grad
- I høj grad
- I nogen grad
- I beskeden grad
- Slet ikke
- Ved ikke

I hvor høj grad vurderer I, at gevinsterne ved udarbejdelsen af det Grønne Regnskab opvejer ressourceforbruget hertil?

(Angiv kun ét svar)

- I meget høj grad

- I høj grad
- I nogen grad
- I beskednen grad
- Slet ikke
- Ved ikke

I hvor høj grad har den digitale indberetning af Grønt Regnskab gjort indrapporteringen lettere i forhold til før digitaliseringen?

(Angiv kun ét svar)

- I meget høj grad
- I høj grad
- I nogen grad
- I beskednen grad
- Slet ikke
- Ved ikke

Har I forslag til forbedringer af den digitale indberetning af Grønt Regnskab:

Vil jeres virksomhed fortsat indberette Grønt Regnskab frivilligt, hvis pligten ophører?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Uddyb eller begrund gerne:

Har I forslag til, hvordan man kan forbedre formatet for de Grønne Regnskaber – eller til, hvad en ny, pligtig og tidssvarende miljøindrapportering bør fokusere på? - Gå til 26

Har I tidligere udarbejdet Grønt Regnskab?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Kan I beskrive eventuelle negative konsekvenser ved ikke længere at udarbejde Grønt Regnskab? Det kan f.eks. være mindre opmærksomhed på miljøforhold, svækket dokumentation overfor eksterne parter m.m.:

Kan I beskrive eventuelle positive konsekvenser ved længere ikke at udarbejde Grønt Regnskab:

Har virksomheden opnået et miljødiplom?

(Angiv kun ét svar)

- Ja
- Nej
- Ved ikke

Hvis ja, hvilke(t):

Kan I beskrive de gevinster, som I får ud af at opnå et miljødiplom? Eventuelt kan I beskrive de positive gevinster, som selve processen op til tildelingen af miljødiplomet medfører:

Tak for jeres besvarelse

Indtast navn, email og telefonnummer hvis du ønsker at deltage i lodtrækningen om en iPad 3:

Bekræft din besvarelse ved at trykke "Afslut"

Bilag 4: Guidelines for åbne interviews med interessenter

Interessenter:

Miljøstyrelsen har henvendt sig til COWI for at undersøge effekterne af Grønne Regnskaber og evaluere disse. En del af evalueringen omfatter, hvordan interessenter benytter sig af de Grønne Regnskaber, og hvilke oplevelser de har haft.

Miljøstyrelsen har derfor henvist os til dig/jer.

Vi vil gerne høre jeres mening om to overordnede emner. Først hvorledes I benytter jer af de Grønne regnskaber, hvordan jeres interessenter bruger grønne regnskaber og herefter jeres fremadrettede ønsker om grøn rapportering.

Brug af Grønne regnskaber

- Hvordan benytter du/I jer af Grønne Regnskaber? Hvilke informationer er du/I interesseret i?
- Hvordan ser du/I Grønne regnskaber i forhold til miljøledelse såsom EMAS og ISO(nr)?
- Eksempler og historier

Ønsker til Grøn rapportering

- Hvilke ønsker og krav har du/I til grøn rapportering? Hvordan kan de Grønne Regnskaber leve op til dette?
- Hvis du/I måtte bestemme, hvordan skulle fremtidens miljørapportering i så fald se ud?

Kommunerne:

Miljøstyrelsen har hyret COWI til at undersøge effekterne af Grønne Regnskaber og evaluere disse. En del af dette er at høre hvilke erfaringer I som kommuner har både som tilsynsførende og kontaktpunkt for virksomheder.

Miljøstyrelsen har derfor henvist til (Kommune) som en interessant kilde.

Virksomhedernes holdning

- Hvordan opfatter I virksomhedernes generelle holdning til de Grønne Regnskaber og Grøn rapportering? Hvad får virksomhederne ud af at rapportere de Grønne Regnskaber (har fået)? Oplever I forskelle i forhold til miljøledelse (ISO/EMAS)?

Bilag 2 virksomheder

- Hvad er jeres erfaring med bilag 2 virksomhederne efter de ikke længere er Grønt Regnskabspligtige? Kender I virksomheder som har valgt at fortsætte med Grønt arbejde/intern rapportering?

Frivillige virksomheder

- Kender I nogen virksomheder i jeres kommune som frivilligt rapporterer.

Fremtidig miljørapportering

- Hvilke ideer har I til den fremtidige miljørapportering?

Bilag 1-virksomheder:

Miljøstyrelsen har hyret COWI til at undersøge effekterne af Grønne Regnskaber og evaluere disse. En del af dette er at høre, hvordan rapporteringspligtige virksomheder opfatter de Grønne Regnskaber, bruger dem og hvilke erfaringer I har med grønne regnskaber.

Brug af det Grønne Regnskab

- Har I et miljøledelsessystem (EMAS/ISO)?

- Deltager I i Erfa-grupper om kring miljø?
- Hvordan forholder I jer til miljørapportering?
- Hvordan benytter I de Grønne Regnskaber internt og eksternt?
- Har de Grønne Regnskaber hjulpet Jer på vej med miljøstyrkelse? Skabt større opmærksomhed på miljøforhold? Eksempler?

Fremtidig miljørapportering

- Hvilke forestillinger/ønsker har I til miljørapportering i fremtiden?

Bilag 2-virksomheder:

Miljøstyrelsen har hyret COWI til at undersøge effekterne af Grønne Regnskaber og evaluere disse. En del af dette er at høre, hvordan tidligere rapporteringspligtige virksomheder opfatter de Grønne Regnskaber, og hvilke erfaringer I har efter I ikke længere er rapporteringspligtige.

- Hvordan ser I på Grønne Regnskaber, Miljøredegørelse, miljøledelse, PRTR-pligt etc? Og omfang heraf?
- Hvad giver eks. værdi for jer og hvad gør ikke?

Ændring af rapporteringspligt

- Hvad har effekten været af at fjerne den grønne regnskabspligt? Praktisk for jer som virksomheder såvel som miljømæssigt.
- Har I efter ændring oplevet større, mindre eller uændret indsigt/interesse i emissionsniveau? Hvor stort er dette ca. i procenter?
- Eksempler?

Fremtidig miljørapportering

- Ud fra jeres erfaringer har I så nogle ideer/ønsker til fremtidig miljørapportering?

Frivillige virksomheder:

Grønne Regnskaber

- Beskriv jeres overordnede miljøarbejde?
- Hvorfor anvender I grønne regnskaber?
- Hvordan benytter I miljørapportering? Hvilke fordele giver det jer?

Fremtidig miljørapportering

Hvilke ønsker har I til fremtidig miljørapportering?

Evaluering af grønne regnskaber

Evalueringen peger på, at de grønne regnskaber har haft en positiv miljøeffekt op gennem 90'erne og 00'erne. Evalueringen viser imidlertid også, at disse forurenende virksomheder er omfattet af anden miljøregulering, der overlapper med grønne regnskaber og at det grønne regnskab i dag ikke længere giver en merværdi, der står i et fornuftigt forhold til den administrative byrde, som det også er at udarbejde grønt regnskab.

Det vurderes, at en fjernelse af den grønne regnskabspligt ikke forventes at få en negativ effekt på miljøet, og at det vil mindske den administrative byrde, selvom PRTR data fortsat skal indberettes for nogle virksomheder

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strandgade 29
1401 København K
Tlf.: (+45) 72 54 40 00

[www. mst.dk](http://www.mst.dk)